

บทที่ 5

การวิเคราะห์เนื้อหาละครโทรทัศน์จักร ๆ วงศ์ ๆ

ในบทนี้จะแสดงถึงรายละเอียดเกี่ยวกับเนื้อหา และการวิเคราะห์ เนื้อหาของละครโทรทัศน์จักร ๆ วงศ์ ๆ ทั้งเจ็ดเรื่อง ได้แก่ ละครโทรทัศน์ จักร ๆ วงศ์ ๆ ที่สร้างจากนิทานดั้งเดิมสี่เรื่องคือ โมงป่า จันทโคตรพ โสนน้อย เรือนงาม และสังข์ศิลป์ชัย และละครโทรทัศน์จักร ๆ วงศ์ ๆ ที่สร้างจากนิทาน แต่งใหม่สามเรื่องคือ ลูกสาวพระอาทิตย์ เจ้าชายค่อม อภินิหารทับทิมดำ โดย เรียงตามลำดับชั้นในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ

ขั้นแรก การจำแนกข้อมูลและประเภทของข้อมูล เพื่อจัดแบ่งละคร โทรทัศน์จักร ๆ วงศ์ ๆ ทั้งเจ็ดเรื่อง ออกเป็นประเภทตามเกณฑ์ต่าง ๆ

ขั้นต่อมาคือ การวิเคราะห์โครงสร้างเนื้อหาของละครทั้งเจ็ดเรื่องว่า มีโครงเรื่องหลัก โครงเรื่องย่อย และแก่นเรื่องอย่างไร และมีตัวละครฝ่ายดี และฝ่ายร้าย ซึ่งสามารถแยกตามลำดับชั้นในสังคมไทยโบราณได้อย่างไร และ ตัวละครแต่ละฝ่ายมีจุดจบหรือชะตากรรมอย่างไร รวมทั้งเกี่ยวข้องกับแบบแผน ของละคร และการถ่ายทอดอุดมการณ์ทางการเมืองของระบอบราชาธิปไตย อย่างไร

ขั้นที่สามคือ การวิเคราะห์แบบแผนร่วมทางโครงสร้างเนื้อหา ซึ่งได้ จากการวิเคราะห์เนื้อหาของละครโทรทัศน์จักร ๆ วงศ์ ๆ ทั้งเจ็ดเรื่อง และ วิเคราะห์ว่า สัมพันธ์กับแบบแผนของละคร และการถ่ายทอดอุดมการณ์ทางการเมืองของระบอบราชาธิปไตยอย่างไร สำหรับวิธีการนำเสนอรายละเอียด เกี่ยวกับเนื้อหา และการวิเคราะห์เนื้อหานั้น ใช้วิธีการนำเสนอในรูปแบบ บรรยาย และตาราง ประกอบกัน

การจำแนกประเภทละครโทรทัศน์จักร ๆ วงศ์ ๆ

ละครโทรทัศน์จักร ๆ วงศ์ ๆ สามารถจำแนกประเภทได้โดยอาศัยเกณฑ์สองประการ คือ

1. ยุคสมัยในการแต่งเรื่อง ประกอบด้วย
  - 1.1 ละครโทรทัศน์จักร ๆ วงศ์ ๆ ที่สร้างจากนิทานดั้งเดิม
  - 1.2 ละครโทรทัศน์จักร ๆ วงศ์ ๆ ที่สร้างจากนิทานแต่งใหม่
2. โครงเรื่อง ประกอบด้วย
  - 2.1 โครงเรื่องหลัก (Main plot) เกี่ยวกับการต่อสู้ผจญภัย
คือเป็นเรื่องราวรบ ผจญภัย ช่วงชิงอำนาจ ค้นหา
ของวิเศษ
  - 2.2 โครงเรื่องรอง (Sub-plot) เกี่ยวกับความรัก อัจฉา
ริษยา ซึ่งรักหักสวาท และหาชายในฝัน

จากการวิเคราะห์พบว่าละครโทรทัศน์จักร ๆ วงศ์ ๆ ทั้งที่สร้างจากนิทานดั้งเดิม และนิทานแต่งใหม่ ล้วนแต่มีโครงเรื่องหลักเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับการสู้รบ ผจญภัย ของพระเอกหรือนางเอกทั้งสิ้น โดยละครเหล่านี้มีโครงเรื่องย่อยเป็นเรื่องเกี่ยวกับความรัก ซึ่งรายละเอียดนั้นจะวิเคราะห์ในส่วนต่อไป

โครงเรื่องหลัก โครงเรื่องย่อย

โครงเรื่องหลักและโครงเรื่องย่อย ของละครโทรทัศน์จักร ๆ วงศ์ ๆ แต่ละเรื่อง มีรายละเอียดดังจะเห็นได้จากตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ตารางแสดงโครงเรื่องหลักและโครงเรื่องย่อยของละครโทรทัศน์จักร ๆ วงศ์ ๆ

เรื่อง	โครงเรื่องหลัก	โครงเรื่องย่อย
โมงป่า	การที่ภักย์ต้องออกจากเมืองไป ผจญภัยต่าง ๆ เพื่อค้นหาชายา	- การที่นิลวดีต้องถูกภักย์ทดสอบว่า มีรักมั่นคง หรือไม่ โดยให้ตกกระถ้ำลำบากต่าง ๆ - การขัดแย้ง และการอิจจาริษาในหมู่ชายา ของภักย์
จันทโครพ	การที่จันทโครพต้องผจญภัยต่าง ๆ ในช่วงเดินทางกลับเมือง หลังจาก ฝึกวิชาสำเร็จ	- การที่นางยักษ์ใช้วิธีการต่าง ๆ เพื่อ ครอบครองจันทโครพ - การแสดงชีวิตอาภัพของนางโมรา - การที่มัจฉินท์แสดงถึงความรักที่มั่นคง
โสณน้อย เรือนงาม	การที่โสณน้อยต้องออกจากเมือง ไปผจญชะตากรรมต่าง ๆ	- การที่กุลาใช้วิธีการต่าง ๆ ปองร้ายโสณน้อย - การผจญภัยของวิจิตรจินดาที่ตามหาโสณน้อย
สังข์ศิลป์ชัย	การที่สังข์ศิลป์ชัยต้องผจญภัยต่าง ๆ เนื่องจากการตามหาเกษรสมณฑา และการหลอกลวงของศรีสันต์ เหม็นต์ และสันตา	- การอิจจาริษาในหมู่แม่เหล็ของท้าวสุรราช - ชีวิตและการผจญภัยของสังข์ศิลป์ชัยและแม่เหล็ ปทุมมาลัยที่ถูกเนรเทศออกจากเมือง - การที่ปทุมมาลัยเดินทางตามหาสังข์ศิลป์ชัย
ลูกสาวพระอาทิตย์	การที่ศรีสุริยาต้องออกจากเมืองไป รวบรวมทองวิเศษเพื่อชิงโสมขาว พันปีมารักษาบิดา	- การผจญภัยของการะเกดที่ออกตามหาศรีสุริยา - ชีวิตการผจญภัยของชเนตตี เจ้าชายเนื้อเก่า เจ้าชายดาวดึงส์
เจ้าชายค่อม	การที่อินทรเทพออกจากเมืองไป แสวงหาครูสอนวิชาและทำความดี ร้อยแปดประการเพื่อรักษาอาการ หลังค่อม	- ชีวิตและการผจญภัยของครูดาบนิรนาม จามรี และพิชรินทร์ - การลุ่มหลงสุรนาารี จนถูกขังขังขังขังขัง ของกษัตริย์เทพราช
อภินิหารทัพบิมคำ	การที่อ้ายคำพยายามชิงอำนาจ ราชบัลลังก์คืนจากเจ้าผาแดง และ เหลือเจ้านางหยาดฟ้าและคำหยาด	- การที่อ้ายคำ และขุนแสนออกตามหา และ ช่วยเหลือเอื้ออวยจากพ่อมดกองมู - การที่เจ้าผาแดงพยายามชิงเหรียญจาก

จากตารางที่ 1 จะเห็นได้ว่า ละครโทรทัศน์จักร ๆ วงศ์ ๆ ทั้งที่สร้างจากนิทานดั้งเดิม และนิทานแต่งใหม่ มีโครงเรื่องหลักของละคร เป็นเรื่องการสู้รบผจญภัย ซึ่งเป็นการสร้างความขัดแย้ง (Conflict) เพื่อการดำเนินเรื่องราวตามแบบแผนของละครโดยทั่วไป นอกจากนี้ ในละครโทรทัศน์จักร ๆ วงศ์ ๆ ที่สร้างจากนิทานดั้งเดิม ยังมีการขยายความหรือเพิ่มเติมโครงเรื่องย่อย เกี่ยวกับการชิงรักหักสวาทในหมู่ชายา หรือผู้หญิงที่มุ่งครอบครองพระเอกโดยการกำจัดนางเอกอีกด้วย

เมื่อพิจารณาโดยอาศัยเรื่องเดิมของนิทานดั้งเดิมเปรียบเทียบกับเรื่องย่อยของละครโทรทัศน์ (ดูรายละเอียดในภาคผนวก) พบว่า ละครโทรทัศน์ที่สร้างจากนิทานจักร ๆ วงศ์ ๆ ดั้งเดิม มีการปรับเปลี่ยนเนื้อหาเรื่องราวไปจากเรื่องเดิม(ต้นฉบับ) ซึ่งเป็นการปรับเปลี่ยนเนื่องจากเหตุผลสองประการคือ การสร้างจุดขายของละคร และการแก้ไขปัญหาในการถ่ายทำ

1. เหตุผลเกี่ยวกับจุดขายของละคร ได้แก่ การเพิ่มเติมตัวละครเด็กหรือเพิ่มบทของตัวละครเด็กให้มากขึ้น เพื่อดึงดูดความสนใจจากกลุ่มเป้าหมายซึ่งก็คือ กลุ่มเด็ก และการเพิ่มบทและความยาวของละครในช่วงที่มีเรื่องราวความขัดแย้ง การอิจฉาวิชาในหมู่ผู้หญิงให้มากขึ้น มีการเพิ่มเติมพรรคพวกของแต่ละฝ่ายให้ขัดแย้งกัน เพื่อการสร้างสีสันให้กับละคร ดึงดูดความสนใจจากกลุ่มผู้ชมที่เป็นผู้หญิง

2. เหตุผลเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาในการถ่ายทำ เป็นการปรับเปลี่ยนบท เมื่อเกิดปัญหาระหว่างการถ่ายทำ ได้แก่ การที่พระเอกหรือนางเอกอยู่ในภาวะที่ไม่พร้อมจะถ่ายทำ เช่น ประสบอุบัติเหตุ หรือป่วย เช่น การเปลี่ยนบทของนางเอกในเรื่องจันทโครพ ที่ชื่อมุจลินท์ ให้ถูกนางยักษ์ขังไว้ในห้วงแหวน ซึ่งเรื่องเดิมไม่มี เป็นต้น

การปรับเปลี่ยนบทเพื่อสร้างความสนุกสนานเพื่อดึงดูดผู้ชมของละครโทรทัศน์จักร ๆ วงศ์ ๆ ที่สร้างจากนิทานดั้งเดิม โดยผู้เขียนบทเพิ่มตัวละครเด็กและนำเสนอโครงเรื่องย่อยเกี่ยวกับความรัก ควบคู่ไปกับโครงเรื่องหลักที่เป็น

เรื่องรบ หรือเพื่อแก้ไขปัญหาในการถ่ายทำ แสดงให้เห็นถึงกลวิธีของผู้เขียนบท ในการถ่ายทอดมายาคติ เกี่ยวกับความดีและความเก่งกล้าสามารถของชนชั้น กษัตริย์ ทำให้อุดมการณ์ทางการเมือง สามารถถ่ายทอดไปสู่ผู้รับได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยผู้ชมจะค่อย ๆ ซึมซับอุดมการณ์ จากเรื่องราวที่มีความ บันเทิง โดยไม่รู้ลึกลงว่า ถูกบังคับหรือยัดเยียดให้ยอมรับอุดมการณ์ดังกล่าว ซึ่ง กล่าวได้ว่า เป็นลักษณะแบบแผนของละครทั่วไป ที่จะแฝงความคิดที่ต้องการ นำเสนอ หรือแก่นเรื่อง ไว้ภายใต้การดำเนินเรื่องทั้งเรื่องรบและรัก ที่ สนุกสนานชวนติดตามของละคร

ผู้วิจัยยังพบว่า เนื้อหาเรื่องราว อันเป็นโครงเรื่อง ที่นำไปสู่แก่นเรื่อง ดังกล่าว ได้รับการนำเสนอและตอกย้ำซ้ำแล้วซ้ำเล่าไปสู่ผู้ชมผ่านทางเพลงนำ ละครโทรทัศน์จักร ๆ วงศ์ ๆ ซึ่งทั้งเนื้อเพลง ท่วงทำนอง และภาพประกอบ ได้ ร่วมกันบอกเล่าโครงเรื่องหลักของละครไว้อย่างเด่นชัด จึงกล่าวได้ว่า เพลงนำ ละคร มีหน้าที่สำคัญก็คือ ช่วยสนับสนุนเนื้อหาเรื่องราวละคร ในการถ่ายทอด อุดมการณ์ทางการเมืองของระบอบราชาธิปไตยไปสู่ผู้ชมนั่นเอง ซึ่งพบว่า เนื้อเพลงของละครโทรทัศน์จักร ๆ วงศ์ ๆ ที่สร้างจากนิทานดั้งเดิมมักเน้น แนวรัก ส่วนเนื้อเพลงของละครที่สร้างจากนิทานแต่งใหม่ มักเน้นแนวรบ (ตัวอย่างเนื้อเพลงนำละครโทรทัศน์จักร ๆ วงศ์ ๆ อยู่ในภาคผนวก)

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังพบว่า ละครโทรทัศน์จักร ๆ วงศ์ ๆ ทั้งที่สร้างจาก นิทานดั้งเดิม และแต่งใหม่ ได้รับอิทธิพลจากต่างประเทศ ซึ่งเห็นได้อย่างชัดเจน จากท่วงทำนอง ภาพประกอบเพลงนำละคร และรายละเอียดอื่น ๆ ในเรื่อง ตัวอย่างเช่น เทคนิคการถ่ายทำ ภาพการเหาะเหินเดินอากาศ ลักษณะอาวุธและ ของวิเศษ การยิงแสงสีเพื่อแสดงถึงความวิเศษของอาวุธ และเครื่องแต่งกาย ตัวละคร ซึ่งสิ่งเหล่านี้แสดงถึง การได้รับอิทธิพลด้านเทคนิคการนำเสนอของ ภาพยนตร์ตะวันตก จีน (ฮ่องกง) และญี่ปุ่น ที่เข้ามาฉายในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก เช่น เครื่องแต่งกาย ในละครเรื่องลูกสาวพระอาทิตย์ และอภินิหารทับทิม ด่า เห็นได้ชัดว่ารับอิทธิพลจากจีน (ฮ่องกง) ส่วนภาพประกอบเพลงนำละคร

เรื่องโหม่งป่า โสนน้อยเรือนงาม สังข์ศิลป์ชัย ลูกสาวพระอาทิตย์ แสดงถึงเทคนิค
ภาพการเหาะบนท้องฟ้า การยิงแสงสีของอาวุธ ลักษณะของการต่อสู้ด้วยอาวุธ ซึ่ง
รับอิทธิพลจากจีน (ฮ่องกง) และตะวันตก

ทางด้านทำนองเพลงนำละครนั้น เรื่องโสนน้อยเรือนงาม เจ้าชายค่อม
ลูกสาวพระอาทิตย์ และอภินิหารทับทิมดำ เห็นได้ชัดว่า รับอิทธิพลจากตะวันตก ใน
ขณะที่ทำนองเพลงโหม่งป่า จันทโครพ สังข์ศิลป์ชัย ยังเป็นทำนองเพลงไทยเดิมอยู่

การรับอิทธิพลต่างประเทศด้านต่าง ๆ ดังกล่าว ล้วนเป็นไปเพื่อให้
สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสื่ออื่น ๆ ที่ผู้ชมได้สัมผัส เช่น ภาพยนตร์โทรทัศน์
จากต่างประเทศ ทั้งนี้เพื่อสร้างความสนุกสนานเพลิดเพลินให้แก่ผู้ชม อันจะเป็น
การสนับสนุนให้การถ่ายทอดอุดมการณ์เข้าถึงผู้ชมมากขึ้น

แก่นเรื่อง

แก่นเรื่องของละครโทรทัศน์จักร ๆ วงศ์ ๆ ทั้งที่สร้างจากนิทานดั้งเดิม
และนิทานแต่งใหม่ นั้นเหมือนกัน คือ ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว กรรมใดใครก่อ
กรรมนั้นย่อมสนอง และธรรมชนะอธรรม ซึ่งนับได้ว่า เป็นแก่นเรื่องสากล เช่น
เดียวกับ ละครโทรทัศน์ประเภทอื่น ๆ ส่วนใหญ่ ทั้งนี้เนื่องมาจากอิทธิพลของ
อุดมการณ์ทางพุทธศาสนา

แก่นเรื่องดังกล่าว ซึ่งเป็นบทสรุปที่แฝงอยู่ภายใต้การดำเนินเรื่องราว
ของละครตั้งแต่ต้นจนจบนี้ ได้แสดงให้เห็นถึง การถ่ายทอดอุดมการณ์ธรรมราชา
ที่ว่า กษัตริย์ที่ดีจะต้องเป็นผู้มีธรรม กล่าวคือ พระเอกนางเอกที่เป็นชนชั้นกษัตริย์
คือ ผู้มีธรรมที่ประกอบแต่กรรมดี ดังนั้นจึงมีชัยชนะเหนือชนชั้นกษัตริย์และชนชั้น
อื่น ๆ ที่เป็นฝ่ายอธรรมในที่สุด

ประเภทของตัวละครในละครโทรทัศน์จักร ๆ วงศ์ ๆ

ตัวละครในละครโทรทัศน์จักร ๆ วงศ์ ๆ สามารถจำแนกออกได้เป็นสามประเภท คือ ตัวละครที่อยู่ฝ่ายพระเอกนางเอกหรือฝ่ายดี ตัวละครที่อยู่ฝ่ายตรงข้ามของพระเอกนางเอก หรือฝ่ายร้าย และตัวละครที่เป็นกลาง อันได้แก่ตัวละครสองลักษณะ คือ ตัวละครที่เป็นทั้งฝ่ายดีและฝ่ายร้าย และตัวละครที่ไม่เกี่ยวข้องกับทั้งสองฝ่าย และเมื่อพิจารณาตัวละครทั้งสามประเภท จะพบว่าสามารถจำแนกออกได้ตามประเภทของชนชั้นของคนในสังคมไทยโบราณ คือ กษัตริย์ พระราชวงศ์ ขุนนาง ไพร่ และทาสได้อีกด้วย แต่จะมีตัวละครบางตัวซึ่งเป็นผู้ทรงศีล ผู้มีเวทมนตร์ หรือเกี่ยวข้องกับทางไสยศาสตร์ รวมไปถึงมนุษย์ต่าง ๆ ตามความเชื่อของคนไทย ตัวละครและการจำแนกประเภทของตัวละครดังกล่าว จะเห็นได้จากตารางที่ 3-9 ดังนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 2 ตารางแสดงตัวละครฝ่ายดี และฝ่ายร้ายในละครโทรทัศน์เรื่อง โมงป่า โดยพิจารณาจากโครงเรื่องและจำแนกตามชนชั้นในสังคมไทยโบราณ รวมทั้งกลุ่มพิเศษหรือผู้ทรงศีล และกลุ่มไสยศาสตร์

ประเภทชนชั้น	กษัตริย์และพระราชวงศ์	ขุนนางและข้าราชการ	ไพร่	ทาส	ผู้ทรงศีล	ไสยศาสตร์และอมนุษย์
ฝ่ายดี	เมืองพีปทม กษัตริย์ศรีทัต มเหสีมีจจา พระโอรสภัสทัต พระชายาปทุมเกสร (นางฟ้า) เมืองทศวงศ์ มเหสีจันทร์มณี พระธิดานิลวดี	เมืองพีปทม อำมาตย์แสน เมือง หม้ออาวธ คุณท้าวพรณราย เมืองทศวงศ์ อำมาตย์ใหญ่ หมื่นพิทักษ์ คุณท้าวสกลา นางกำนัลวารี มามต (เด็ก) เมืองโกญทัน อำมาตย์ไกรสิทธิ์	เมือง โกญทัน ตา ฮาย	-	ภาษา	ยักษ์วิมลราช ยักษ์หลวราช
กลาง	เมืองทศวงศ์ กษัตริย์พันชม เมืองโกญทัน ท้าวกาลราช	เมืองทศวงศ์ ท่านราชครู เมืองโกญทัน อำมาตย์ เทพฤทธิ	เมือง โกญทัน เศรชฐี ชนินฐา (ภรรยา เศรชฐี)	ฟอสทอง (บ่าว เศรชฐี)	-	-
ร้าย	พระโอรสไชโย กษัตริย์ร้อยเอ็ดเมือง เมืองพีปทม พระชายาหิรัญเทวี พระนัดดาภิธราพ (ยักษ์)	เมืองพีปทม หมื่นนอนชา คุณท้าวเจ็ดจัน นางกำนัลเรไร	-	-	-	เจ้าวสมทร นกหัสดี ยักษ์เฝ้าสระ อนินดาษ

ตารางที่ 3 ตารางแสดงตัวละครฝ่ายดี และฝ่ายร้ายในละครโทรทัศน์เรื่อง จันทโครพ โดยพิจารณาจากโครงเรื่องและจำแนกตามชั้นชั้นในสังคมไทยโบราณ รวมทั้งกลุ่มพิเศษหรือผู้ทรงศีล และกลุ่มไสยศาสตร์

ประเภท ชั้นชั้น	กษัตริย์และ พระราชวงศ์	ขุนนางและ ข้าราชการบริพาร	ไพร่	ทาส	ผู้ทรงศีล	ไสยศาสตร์และ อมนุษย์
ฝ่าย ดี	เมืองพาราณสี กษัตริย์พรหมทัต มเหสีกิงแก้ว พระโอรสจันทโครพ พระนัดดาจันทวงศ์ นครบาดาล (พญานาค) มเหสีนาคกัญญา พระธิดามัจฉินท์	เมืองพาราณสี อำมาตย์เคชฤกษ์ หมื่นอนรรักษ์ หมื่นทรงกลด ท่านราชครู คุณท้าวสมหวัง คุณท้าวพรรัตน์ นางกำนัลไพลิน นครบาดาล คุณท้าวไพเราะ นางกำนัลบุษบา บุษบง	เพื่อนร่วม สำนักของ จันทโครพ	อักษ คิงสกรรม	ฤาษี(พระโคตม ดาบส) เฒ่าทะเล (นครบาดาล)	นางโมรา (ชนนกงูงเสก) นกแก้วสมชาย นกแก้วสมศรี
กลาง	นครบาดาล พญานาคสุริยนา เคนทร์ พระภาคินัย อนันตนาเคนทร์	นครบาดาล นาคี(ทหาร) นาคา(ทหาร)	-	เมือง พาราณสี นางจันดี (บ่าว อำมาตย์ สาหัส)	-	-
ร้าย	เมืองพาราณสี ช่าฮาสร้อยสุตา (อักษ)	เมืองพาราณสี อำมาตย์สาหัส หมื่นไพจิตร โทรวิชรา คุณท้าวแจ่มจิต คุณท้าวสมใจ	นางปราณี (ภรรยา อำมาตย์ สาหัส) โจรป่า	นางอักษ แคะ	-	กระสือ กระหัง ผีป่า นางปีศาจหน้าขาว นางปีศาจหน้าดำ

ตารางที่ 4 ตารางแสดงตัวละครฝ่ายดี และฝ่ายร้ายในละครโทรทัศน์เรื่องโสนน้อยเรือนงาม โดยพิจารณาจากโครงเรื่องและจำแนกตามชั้นชั้นในสังคมไทยโบราณ รวมทั้งกลุ่มพิเศษหรือผู้ทรงศีล และกลุ่มไสยศาสตร์

ประเภท ชั้นชั้น	กษัตริย์และ พระราชวงศ์	ขุนนางและ ข้าราชการ	ไพร่	ทาส	ผู้ทรงศีล	ไสยศาสตร์และ อมนุษย์
ฝ่ายดี	<u>นครแก้วนพรัตน์</u> ท้าวกาลสีก มเหสีประไพ- ลักษณะ พระโอรส วิจิตรจินดา <u>นครโรมวิสัย</u> ท้าวหัตวีชัย พระธิดาโสนน้อย <u>นครอลังการ</u> ท้าวศรีวิราช มเหสี พระธิดาเกษสุวรรณ	<u>นครแก้วนพรัตน์</u> อำมาตย์พญา อำมาตย์อินทร หมื่นพิชิตชัย หมื่นรังสรรค์ หมื่นไพฑูรย์ โหราจารย์ คุณท้าวพิภพ <u>นครโรมวิสัย</u> อำมาตย์เกรียงไกร อำมาตย์พิฆณ หมื่นอนุชิต ท่านราชครู คุณท้าวจันทรา คุณท้าวมาลี <u>นครอลังการ</u> คุณท้าวไข่มุก	<u>นครโรม</u> <u>วิสัย</u> เศรฐ์ นันทา นาง ชะม้าย (ภรรยา เศรฐ์) เมืองยักษ์ เงาะป่าสาม เงาะป่า ภรรยา	<u>นคร</u> <u>โรมวิสัย</u> นาง โอรส (บ่าว เศรฐ์) นางหนูหญิง (บ่าว เศรฐ์)	ฤาษี ปู่เจ้า	พระอินทร์ พระเสื้อเมือง ผีเรือน นางเนรมิต
กลาง			นางพาด	ฮายมา	-	-
ฝ่ายร้าย	<u>เมืองยักษ์</u> ท้าวจตุรพักตร์ มเหสีสร้อยทอง	<u>นครแก้วนพรัตน์</u> คุณท้าวศจี นางกำนันลออณิกพิสัย , ขึ้นฉ่า, ขึ้นใจ <u>เมืองยักษ์</u> นางกำนันล, ทหาร	นางกลา วิไล (สาม กลา) ลูกน้องวิไล คนป่า นางสำรวจ	นาง สาวองค์ (บ่าว เศรฐ์)	-	หมอผี นางโหงพราษ กุมารทอง ยักษ์สองร่าง

ตารางที่ 5 ตารางแสดงตัวละครฝ่ายดี และฝ่ายร้ายในละครโทรทัศน์เรื่องสังข์ศิลป์ชัย โดยพิจารณาจากโครงเรื่องและจำแนกตามชั้นชั้นในสังคมไทยโบราณ รวมทั้งกลุ่มพิเศษหรือผู้ทรงศีล และกลุ่มไสยศาสตร์

ประเภทชั้นชั้น	กษัตริย์และพระราชวงศ์	ขุนนางและข้าราชการบริพาร	ไพร่	ทาส	ผู้ทรงศีล	ไสยศาสตร์และอมมุขย์
ฝ่ายดี	<u>ปัญจาลนคร</u> ท้าวสุคราฐ มเหสีปทุมมาลย์ พระโอรสสังข์ศิลป์ชัย พระชนินทรูเกสร สมณฑทา <u>เมืองกมรินทร์พิสัย</u> กษัตริย์ มเหสี <u>เมืองอโนราช (ยักษ์)</u> พระธิดาศิวีสุพรรณ	<u>ปัญจาลนคร</u> อำมาตย์ ฤทธิไกร ขุนส่องแสง หมื่นศักดา หัวหมื่นบัณฑิต ปุโรหิต คุณท้าวแก้ว พระนมเรวดี นางกำนัลราตรี นางกำนัลยี่สุ่น <u>เมืองอโนราช (ยักษ์)</u> โหรา หม่อมหลวง, นางกำนัล	นายพราน วารี่ สัญญา นาง กมรินทร์ นายบ้าน โจรป่า ศิลา สมุนโจร	วารี่ (บ่าว เทพธิดา ปลา)	ฤาษี	พระอินทร์ มาตุลี (เทวดา) เจ้าสมุทร เทพารักษ์ นางไม้ เทพธิดาปลา พุทธชาด นารีผล มนุษย์วานร เววี่ยน
กลาง	-	-	ปัจฉิม	-	-	นางฟ้า
ฝ่ายร้าย	<u>ปัญจาลนคร</u> มเหสีทานตะวัน , กัลยาณี, ศรีสมร พระโอรสศรีสินท์, เหมันต์, สันตา <u>เมืองอโนราช (ยักษ์)</u> ท้าวกุมภกัณฑ์, ท้าววิฆเนศวร ท้าวสิธณราช นครบาดาล (พญานาค) ท้าวกันไทร, ท้าวกโศทล, นรสิงห์	<u>ปัญจาลนคร</u> อำมาตย์สิงหนะ หมื่นสายลม หมื่นผจญ คุณท้าวพรธรราย, โหรา <u>เมืองอโนราช (ยักษ์)</u> อำมาตย์พิชิต อำมาตย์ขัตตา	ทักขิณ ภาคู	-	-	วิฆาทร นางปีศาจ นางพราย ผีปอบตาตาย ผีหัวขาด

ตารางที่ 6 ตารางแสดงตัวละครฝ่ายดี และฝ่ายร้ายในละครโทรทัศน์เรื่องลูกสาวพระอาทิตย์โดยพิจารณาจากโครงเรื่องและจำแนกตามชั้นชั้นในสังคมไทยโบราณ รวมทั้งกลุ่มพิเศษหรือผู้ทรงศีล และกลุ่มไสยศาสตร์

ประเภท ชั้นชั้น	กษัตริย์และ พระราชวงศ์	ขุนนางและ ข้าราชการบริพาร	ไพร่	ทาส	ผู้ทรงศีล	ไสยศาสตร์และ อมนุษย์
ฝ่ายดี	เมือง (ไม่มีชื่อ) พระราชอาชรมวัด มเหสีรมณีย์ พระธิดาศรีสุริยา เมืองเพชรราช พระโอรสอินรุท	เมือง (ไม่มีชื่อ) อำมาตย์ทรงเดชการะเกด หมื่นแห่ง หม่อม โหรา หม่อมหลวง ปุโรหิต นางกำนัลวิชา	* หลกัย ชเนตตี โจรป่า- มสารคิด สัตยวาน	-	ผู้ทรงศีลมันที นักชวช้วนฟ้า ชีปะขาว	พระอินทร์ มาตุลี (เทวดา) เทพารักษ์ เจ้าแม่คงคา วิญญานกษัตริย์ศึก นางไม้ นางไม้มธุสร ยักษ์พิศवास
กลาง	-	-	กั้วาน ชาวบ้านสามภรรยา	-	-	พญามาร ปฏิมา นางพรายน้ำ
ร้าย	เจ้าชายนรากร เจ้าชายเนอเกา เจ้าชายดาวดึงส์ เจ้าชายพยัคฆิน	-	โจรวิกกะ และสมุน เมือโจร- วิกกะ จอมสุทญเงิน คุดตระ ชาวบ้าน สามภรรยา พราน โจรพมชวา	นนทรี (ทาสมนุษย์ ค้ำคาว) วิชรวาลี (ทาส มนุษย์ ค้ำคาว)	-	เทพบุตรคำ มนุษย์หน้า มนุษย์วานร วิทยาธร ยักษ์ป่าสนะ มนุษย์ค้ำคาวทุกา ปอบตาชย ผีเสื้อสมุทรนั่งน้อย มนุษย์เปือย ปีศาจแมงมุม เจ้าของถ้ำแห่งความตาย แม่เต่าและนักชะผู้เป่า ขลุ่ยเวทมนตร์

ตารางที่ 7 ตารางแสดงตัวละครฝ่ายดี และฝ่ายร้ายในละครโทรทัศน์เรื่องเจ้าชายค่อม โดยพิจารณาจากโครงเรื่องและจำแนกตามชั้นชั้นในสังคมไทยโบราณ รวมทั้งกลุ่มพิเศษหรือผู้ทรงศีล และกลุ่มไสยศาสตร์

ประเภท ชั้นชั้น	กษัตริย์และ พระราชวงศ์	ขุนนางและ ข้าราชการ	ไพร่	ทาส	ผู้ทรงศีล	ไสยศาสตร์และ อมมนุษย์
ฝ่าย						
ดี	เมืองรัตนา พระโอรสอินทรเทพ เมืองศรีรัฐ กษัตริย์ศรีวงศ์ มเหสี พระธิดาพิชรินทร์	เมืองรัตนา อำมาตย์ไตรภพ เจ้าใบ้ เจ้าคำ เมืองศรีรัฐ ขุนพลเคโซ นางกำนัล- ประทุม	ครดาบ- นิรนาม จามรี ชาวบ้าน	-	ฤาษีโกญจันทมนัน	-
กลาง	เมืองรัตนา กษัตริย์เทพราช	-	นายบ้าน ลูกบ้าน	-	-	-
ร้าย	เมืองรัตนา มเหสีปิ่นมณี พระสนมสายพิณ	เมืองรัตนา อำมาตย์สรสิทธิ์ ขุนศึกฟ้าล้าน หมื่นสิงหล หมู่เหรา หมอลวง นางรำโสภี	โจร	-	-	แม่มควาลูกา อีภักสามตา จอมปีศาจเมฆินทร์ ปีศาจแห่งไฟ ภูติผีสมุนแม่มด ผีปอบนวล

ตารางที่ 8 ตารางแสดงตัวละครฝ่ายดี และฝ่ายร้ายในละครโทรทัศน์เรื่องอิเหนาทับทิมดำ โดยพิจารณาจากโครงเรื่องและจำแนกตามชั้นชั้นในสังคมไทยโบราณ รวมทั้งกลุ่มพิเศษหรือผู้ทรงศีล และกลุ่มไสยศาสตร์

ประเภท ชั้นชั้น	กษัตริย์และ พระราชวงศ์	ขุนนางและ ข้าราชการบริพาร	ไพร่	ทาส	ผู้ทรงศีล	ไสยศาสตร์และ อมมนุษย์
ฝ่าย						
ดี	นครเงินยาง เจ้ากำฟ้า เจ้านางหยาตฟ้า เจ้าอ้ายคำ เจ้าคำหยาต นครจำปา เจ้ารุ่งแสง เจ้านาง เจ้าชนแสน เจ้าเอื้อยแพง	นครเงินยาง นางกำนัลจำปา นางกำนัล- ลำตวน นครจำปา ขุนพลเมืองอิน	เด็กหญิง- เหมยจุ	-	แม่เฒ่าคำแปง	มหาเทวีนครเงินยาง ยักษ์แคะ กระแชะ (คนรู) กระซิบ (คนรู)
กลาง	เจ้านางน้อย	-	-	-	-	-
ร้าย	นครเงินยาง เจ้าพาแดง	นครเงินยาง อำมาตย์คำลือ อำมาตย์คำสิงห์ ขุนสิน หยาตผน(ลก- สายอำมาตย์ คำลือ)	พ่อแม่ เหมยจุ	อินตา (คนรับ- ใช้ของ พ่อมด กอมม)	-	พ่อมดกอมม นางปีศาจ

เมื่อสังเกตจากตารางที่ 2-8 แล้ว จะเห็นถึงความสัมพันธ์ในแนวดิ่ง ระหว่างชั้นชั้นต่าง ๆ ในสังคม โดยเฉพาะระหว่างชั้นชั้นกษัตริย์ และผู้ใต้ปกครอง ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงลักษณะการปกครองว่า เป็นระบอบราชาธิปไตยอย่างเห็นได้ชัด

จากการวิเคราะห์พบว่า ส่วนใหญ่ชนชั้นที่มีบทบาทในละครมากที่สุด คือ กษัตริย์และพระราชวงศ์ รองลงมาคือ ขุนนางและข้าราชการบริพาร ส่วนชนชั้นที่มีบทบาทในละครโทรทัศน์จักร ๆ วงศ์ ๆ น้อยกว่าชนชั้นอื่น ๆ คือ ชนชั้นทาส ซึ่งอาจวิเคราะห์ได้ว่า เนื่องจากละครโทรทัศน์จักร ๆ วงศ์ ๆ เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับชนชั้นปกครอง คือ กษัตริย์และพระราชวงศ์ ขุนนาง เป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นจึงมีเรื่องราวเกี่ยวกับชนชั้นผู้ใต้ปกครอง ซึ่งเป็นชนชั้นล่างน้อย หรืออาจจะเนื่องจากการแสดงให้เห็นว่า ชนชั้นทาสไม่มีความสำคัญเมื่อเทียบกับชนชั้นสูง ส่วนกลุ่มที่ไม่เคยปรากฏว่าเป็นฝ่ายร้ายเลย คือ กลุ่มผู้ทรงศีล ฤาษี ชีปะขาว ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นว่า ศาสนานั้นจะสนับสนุนช่วยเหลือผู้ที่กระทำความดี และอยู่ฝ่ายคนดี คือ พระเอกนางเอก ที่เป็นชนชั้นกษัตริย์ในเรื่องเสมอ

นอกจากนี้ การวิเคราะห์โครงสร้างเกี่ยวกับตัวละคร ที่สามารถจำแนกได้เป็นฝ่ายต่าง ๆ นี้ แสดงให้เห็นว่า ละครโทรทัศน์จักร ๆ วงศ์ ๆ ก็เช่นเดียวกับละครและละครโทรทัศน์ประเภทอื่น ๆ ทั่วไป ที่มีแบบแผนในการแบ่งกลุ่มตัวละคร ออกเป็นฝ่ายดี ฝ่ายเป็นกลาง และฝ่ายร้าย ซึ่งการแบ่งฝ่ายดังกล่าว ทำให้เห็นอย่างชัดเจนว่า แต่ละฝ่ายจะมีจุดจบหรือชะตากรรม ที่เป็นผลจากการกระทำของตน ตามอุดมการณ์ในเรื่องบุญกรรม คือ ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว โดยฝ่ายที่ "ทำดีได้ดี" ก็คือ ฝ่ายพระเอกนางเอก ที่เป็นชนชั้นกษัตริย์ในเรื่องนั่นเอง อันแสดงถึงอุดมการณ์ธรรมราชาอย่างเห็นได้ชัด โดยเฉพาะเมื่อเปรียบเทียบกับฝ่าย "ทำชั่วได้ชั่ว" ซึ่งก็คือ ฝ่ายศัตรูของพระเอกนางเอก ที่ไม่ว่าจะเป็นชนชั้นใด ๆ ก็ต้องพ่ายแพ้ให้แก่พระเอกนางเอกเสมอ

จุดจบของตัวละคร

จุดจบ หรือชะตากรรมของตัวละคร ในละครโทรทัศน์จักร ๆ วงศ์ ๆ ทั้งนิทานดั้งเดิม และนิทานแต่งใหม่ทั้งเจ็ดเรื่อง ต่างจบลงด้วยความสุขสมหวัง หรือความสำเร็จในสิ่งที่ตั้งใจของฝ่ายพระเอกนางเอก ส่วนฝ่ายตรงข้ามพระเอกนางเอกหรือฝ่ายร้ายก็ต้องพ่ายแพ้แก่พระเอกนางเอกโดยสิ้นเชิง ทั้งยังได้รับการตอบแทนที่สาสมกับสิ่งที่กระทำมาตลอดทั้งเรื่อง เช่น ถูกเนรเทศหรือถูกขับไล่ออกจากสังคม ถ้าหากฆ่าผู้อื่นไปเป็นจำนวนมาก ก็มักถูกพระเอกนางเอกฆ่าตาย หรือตายด้วยการกระทำของตนเอง ในละครโทรทัศน์จักร ๆ วงศ์ ๆ ที่สร้างจากนิทานดั้งเดิม มักมีการเปลี่ยนแปลงจุดจบของตัวละครฝ่ายร้ายในสองลักษณะคือ จุดจบรุนแรงกว่าเรื่องเดิม ได้แก่ สังข์ศิลป์ชัย และจันทโครพ และจุดจบรุนแรงน้อยกว่าเรื่องเดิม ได้แก่ โสนน้อยเรือนงาม

จุดจบของตัวละครฝ่ายดีและฝ่ายร้าย เป็นข้อพิสูจน์ถึงอุดมการณ์เรื่องบุญกรรมที่ว่า ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว โดยสนับสนุนอุดมการณ์ธรรมราชา ที่พระเอกซึ่งเป็นชนชั้นกษัตริย์เป็นคนดีที่ย่อมชนะคนชั่ว และอุดมการณ์เทวราชา ที่พระเอกเป็นเทพเจ้าอวตารลงมาปราบอสูรร้ายต่าง ๆ

นอกจากนี้การวิเคราะห์โครงสร้างเกี่ยวกับชะตากรรมของตัวละคร ยังทำให้สามารถเห็นถึง กลวิธีที่ละครใช้แล้ว เรื่องว่า มีจุดยืนอยู่ฝ่ายพระเอกนางเอก ซึ่งเป็นชนชั้นสูง โดยเน้นว่าเป็นคนดี จึงสามารถเอาชนะฝ่ายตรงข้าม เช่น ยักษ์ ซึ่งเป็นชนชั้นต่ำ ที่ถูกเน้นว่าเป็นคนชั่วได้ ถึงแม้ฝ่ายตรงข้ามจะมีจำนวนมากกว่าหรืออำนาจร้ายแรงเพียงใด ย่อมพ่ายแพ้แก่พระเอกนางเอกเสมอ ซึ่งเป็นการปิดเรื่องลงอย่างสมบูรณ์ แสดงให้เห็นว่า ชนชั้นกษัตริย์ที่ได้อำนาจจากการสืบสันตติวงศ์ ย่อมเป็นฝ่ายที่ได้รับชัยชนะเสมอ และสามารถสืบทอดราชวงศ์ และการปกครองระบอบราชาธิปไตยให้ดำรงอยู่ได้ต่อไป โดยไม่มีชนชั้นใด ๆ ไม่ว่าเป็นขุนนาง ไพร่ ทาส หรือแม้แต่พระราชวงศ์ สามารถล้มล้างทำลายได้ ทั้งนี้โดยมีเงื่อนไขเพียงประการเดียวคือ การเป็นคนดีนั่นเอง

แบบแผนร่วมของโครงสร้างเนื้อหาในละครโทรทัศน์จักร ๆ วงศ์ ๆ

เมื่อวิเคราะห์โครงสร้างเนื้อหาของละครโทรทัศน์จักร ๆ วงศ์ ๆ ที่สร้างจากนิทานดั้งเดิม และนิทานแต่งใหม่ทั้งเจ็ดเรื่องแล้ว พบว่า มีลักษณะองค์ประกอบของเนื้อหาที่คล้ายคลึงกัน เป็นแบบแผน (Pattern) ร่วมกันของละคร หรือกล่าวได้ว่า เป็น "สัญญาณ" ที่ผู้ผลิตละครพยายามถ่ายทอดให้แก่ผู้ชม ซึ่งสามารถวิเคราะห์สรุปเป็นแบบแผนร่วมทางโครงสร้างเนื้อหาของละครโทรทัศน์จักร ๆ วงศ์ ๆ ได้ดังนี้

1. ชชาติกำเนิด
2. รูปลักษณ์ภายนอก
3. ลักษณะการสมรส และการได้คู่ครอง
4. การเชื่อฟังและขัดคำสั่ง
5. การบวงสรวงขอลูก
6. ของวิเศษและอาวุธประจำตัว
7. การมีชีวิตเป็นอมตะ
8. การหลบซ่อนตัว แฝงตัว แปลงร่าง
9. อุปนิสัยส่วนตัว และอุปนิสัยที่โดดเด่นเป็นพิเศษ
10. การมีผู้ช่วยเหลือและผู้ติดตามเป็นมนุษย์ และอมมนุษย์
11. การกลับใจ ทดแทนบุญคุณ หรือเนรคุณ
12. การถูกหลอกลวง และการตกอยู่ภายใต้อำนาจของสิ่งชั่วร้าย
13. การแก้ไขให้พ้นอำนาจของสิ่งชั่วร้าย และการได้รับผลตอบแทนการกระทำ
14. การต้องออกจากบ้านเมือง
15. การสนับสนุนและขัดแย้งภายในและระหว่างชนชั้น รวมทั้งภายในและระหว่างเมือง
16. การมีความสามารถในการสู้รบ โดยเห็นได้จากการแย่งชิงคนรักของวิเศษ อำนาจ และการปราบปรามสิ่งชั่วร้ายที่ก่อความ

เดือดร้อน

แบบแผนร่วมทางโครงสร้างเนื้อหาข้างต้นของละครโทรทัศน์
จักร ๆ วงศ์ ๆ ทั้งเจ็ดเรื่อง มีรายละเอียดเนื้อหาตั้งจะเห็นได้จากตารางต่อไป

น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 9 ตารางแสดงแบบแผนร่วมทางโครงสร้างเนื้อหาของละครโทรทัศน์จักร ๆ วงศ์ ๆ

เรื่อง	ชาติกำเนิด รูปลักษณะภายนอก (ของพระเอกนางเอก) ชายะหญิง	ลักษณะการสมรส การได้คู่ครอง ชายะหญิง	การเชื่อฟังและขัดคำสั่ง
โมงป่า	เจ้าชาย เจ้าหญิง รูปงาม	ข้ามวงศ์ ข้ามเผ่าพันธุ์ 1:3	-กัณฑ์เชื่อฟังมารดาที่ไม่ให้ล่วงเกินผู้หญิงที่ เลือกก่อนมารดาอนุญาต -อำมาตย์ ทหาร คนท้าว นางกำนัล ชาวบ้าน และยักษ์ เชื่อฟังกษัตริย์และพระราชาวงศ์
จันทโครพ	เจ้าชาย เจ้าหญิง รูปงาม	ข้ามวงศ์ ข้ามเผ่าพันธุ์ 1:3	-อำมาตย์ คนท้าว นางกำนัลและยักษ์ เชื่อฟัง กษัตริย์และพระราชาวงศ์ -จันทโครพขัดคำสั่งฤาษีที่ไม่ให้เปิดพอบก่อน ถึงเมือง
โสนน้อยเรือนงาม	เจ้าชาย เจ้าหญิง รูปงาม	ข้ามวงศ์ 1:2	-อำมาตย์ คนท้าว นางกำนัล เศรษฐีและบ่าว ไพร่ เชื่อฟังกษัตริย์และพระราชาวงศ์ -เศรษฐีและชาวบ้าน เชื่อฟังอำมาตย์ -วิจิตรจินดา โสนน้อยและไพร่วัน เชื่อฟังฤาษี
สังข์ศิลป์ชัย	เจ้าชาย เจ้าหญิง รูปงาม	กึ่งภายในกึ่งข้ามวงศ์ ข้ามเผ่าพันธุ์ 1:2	-อำมาตย์ ทหาร คนท้าว นางกำนัล ไพร่และ ยักษ์ เชื่อฟังกษัตริย์และพระราชาวงศ์ -สังข์ศิลป์ชัยขัดคำสั่งมารดาที่ไม่ให้ไปตามหา
ลูกสาวพระอาทิตย์	เจ้าชาย เจ้าหญิง รูปงาม	-	-อำมาตย์ ทหาร ไพร่และยักษ์ เชื่อฟังกษัตริย์ และพระราชาวงศ์ -ศรีสุริยาขัดคำสั่งบิดาโคสนหนีไปเยี่ยมผีปอบ
เจ้าชายค่อม	เจ้าชาย เจ้าหญิง รูปงาม	ข้ามวงศ์ ข้ามชนชั้น 1:2	-อำมาตย์ ทหาร นางกำนัล ไพร่ เชื่อฟัง กษัตริย์และพระราชาวงศ์ -อินทรเทพ เชื่อฟังบิดาและฤาษี
อภินิหารทัพบกค้ำ	เจ้าชาย เจ้าหญิง รูปงาม	ข้ามวงศ์ 1:1	-อำมาตย์ ข้าราชการบริวารและยักษ์ เชื่อฟัง กษัตริย์และพระราชาวงศ์ -เจ้านางน้อยขัดคำสั่งบิดาที่ไม่ให้คบเจ้าอ้ายค้ำ

ตารางที่ 9 ตารางแสดงโครงเรื่องหลักและโครงเรื่องย่อยของละครโทรทัศน์จักร ๆ วงศ์ ๆ

เรื่อง	การบวงสรวง ขอลูก	ของวิเศษและอาวุธ ประจำตัว	การมีชีวิตเป็นอมตะ (ฆ่าไม่ตาย ชุบชีวิต และฟื้นคืนชีพ)
โมงป่า	-	ดาบแก้วของพระเอก (ของตา)	- โมงป่า (ฟื้นแหวง เหวาไฟ ก็ ไม่ตาย)
จันทโครพ	-	พระขรรค์ของพระเอก	- จันทโครพ (ชุบชีวิตโดยฤาษี)
โสนน้อยเรือนงาม	-	พระขรรค์ของพระเอก	- วิจิตรจินดา ท้าวจตุรพักตร์ นางกลา และเงาะป่าชาย (ชุบชีวิตโดยโสนน้อย)
สังข์ศิลป์ชัย	ท้าวสุคราฐให้ โหราทำพิธีบวง สรวงขอลูกให้ มเหสี	สังข์ ศร และพระขรรค์ ของพระเอก (ติดตัวมาแต่เกิด)	- สังข์ศิลป์ชัย (ฟื้นคืนชีพ)
ลูกสาวพระอาทิตย์	ผู้ทรงศีลมันทนีก่า พิธีบวงสรวงขอลูก จากพระอาทิตย์ให้ พระราชธิดาธรรมวัตร	เพชรดาเมว ดาบเพชร น้ำค้าง กระจกวิเศษ ธนู วิเศษ แหวนวิเศษ พระคาถา โสมขาวพันปี (ของสาधारณะ)	- ศรีสุริยา (ฟื้นคืนชีพ)
เจ้าชายค่อม	-	เสื้อคลุมสีทอง และ ดาบยักษ์ (ของสาधारณะ)	- อินทรเทพ (ไม่มีใครฆ่าได้)
อภินิหารทับทิมดำ	-	ทับทิมดำ (ของสาधारณะ)	- อ้ายคำ (ไม่มีใครฆ่าได้)

ตารางที่ 9 ตารางแสดงแบบแผนร่วมทางโครงสร้างเนื้อหาของละครโทรทัศน์จักร ๆ วงศ์ ๆ

เรื่อง	การหลบซ่อนตัว แฝงตัว และแปลงร่าง	การมีผู้ช่วยเหลือ และผู้ติดตามเป็นมนุษย์และอมมนุษย์
โมงป่า	-นางยักษิณีพิรุเทวีแปลงเป็นมนุษย์ -ยักษิณีวิมลราชและหลราช ท้าวกาลราช และอำมาตย์แปลงเป็นเจ้าชาย -ยักษ์ตัดแปลงเป็นหงษ์ทองและนกหัสดี	-ยักษิณีวิมลราชและหลราชช่วยไปน่าน้ำในสระอินคาขมาให้ยักษ์ตัด และพานิลาดักลับเมือง -ฤาษีช่วยเลี้ยงและสอนวิชาให้ปทุม เกสร
จันทโครพ	-ยักษิณีร้อยสุดาแปลงเป็นมัจฉินท์ -โมราอยู่ในพอบและแฝงในร่างชะนี	-ยักษิณีตั้งสกรรมและอนันตนาเคนทร์ (นาค) ช่วยจันทวงศ์สู้กับนางยักษิณี -ฤาษีช่วยสอนวิชาและชุบชีวิตให้จันทโครพ
โสนน้อยเรือนงาม	-พระอินทร์แปลงเป็นชายแก่ -โสนน้อยกลายเป็นคนอัปลักษณ์และกลากลายเป็นคนสวยด้วยน้ำในบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์	-นางเนรมิต และผีเรือนคัมครองโสนน้อย -ฤาษีช่วยเลี้ยงและสอนวิชาให้ไพรวิน และส่งวิจิตรจินดาไปช่วยโสนน้อย
สังข์ศิลป์ชัย	-สังข์ศิลป์ชัยแปลงเป็นแมลง -ท้าวภุมภักข์แปลงเป็นมนุษย์ -ท้าววิมลราชแปลงเป็นนก	-มนุษย์วานรช่วยดูแลสังข์ศิลป์ชัย -เทพธิดาปลาช่วยสังข์ศิลป์ชัยจากนางพราาย -ฤาษีช่วยชีวิตปทุมมาลัยและสังข์ศิลป์ชัย รวมทั้งสอนวิชาให้
ลูกสาวพระอาทิตย์	-หญิงแปลงเป็นยักษ์ -ยักษิณีป่าสนะแปลงเป็นมนุษย์ -ศรีสุริยาและอนิรทกลายเป็นคนแก่ด้วยอิทธิฤทธิ์บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์	-ผู้ทรงศีลมันทนช่วยชีวิตและสอนวิชาให้ศรีสุริยาและหญิง -นิกบวชแวนฟ้าให้คำแนะนำและช่วยเหลือในการขึ้นเขามิวันต์แก่ศรีสุริยา
เจ้าชายค่อม	-อินทรเทพแปลงเป็นอัศวินผู้เก่งกล้า ด้วยมนตร์ฤาษีและผ้าคลุมสีทอง -ฤาษีแปลงเป็นชายแก่	-ฤาษีช่วยปราบแม่มดให้อินทรเทพและช่วยให้อินทรเทพกลายเป็นอัศวินผู้เก่งกล้า -คำและใบคอสติดตามรับใช้อินทรเทพ
อภินิหารทับทิมดา	-เจ้าเอื้อยแพงถูกพอมคสาปให้ตัวเล็กแล้วซ่อนไว้ในกล่องวิเศษ -พอมคแปลงร่างเป็นเจ้าชาย	-คนร และเหมสจคอสช่วยเหลือเอื้อยแพง -ยักษิณีแคะคอสช่วยเหลืออ้ายคำต่อสู้ทหาร -แม่เฒ่าคำแปงคอยติดตามช่วยเหลือและสอนวิชาให้อ้ายคำ

ตารางที่ 9 ตารางแสดงแบบแผนร่วมทางโครงสร้างเนื้อหาของละครโทรทัศน์จักร ๆ วงศ์ ๆ

เรื่อง	อุปนิสัยที่โดดเด่นเป็นพิเศษ (*) ของพระเอกนางเอก ประกอบกับอุปนิสัยและบุคลิกลักษณะอื่น ๆ เปรียบเทียบกับตัวละครเด่นตัวอื่น
โม่งป่า	ภียทัต(พระเอก) - ฉลาด กล้าหาญ เคารพเชื่อฟังพ่อแม่ ไม่ชอบงอนง้อใคร นิลาวดี(นางเอก) - *จิตใจเด็ดเดี่ยวมั่นคง กล้าหาญ เรียบร้อย รักเดียวใจเดียว รู้จักอกภัย แต่ควบคุมอารมณ์ไม่ค่อยได้ อวดตน ปทุมเกสร - คอ ไม่ยอมใคร ฉลาด กล้าหาญ ตรงไปตรงมา หิรัญเทวี(นางร้าย) - ซื่อจ๋า ไม่มีเหตุผล ใจร้อน เห็นแก่ตัว ชื่นชอบใจ
จันทโครพ	จันทโครพ(พระเอก) - กล้าหาญ คือดิง เชื้อมั่นในตนเอง อวดตน เฉลียวฉลาด มัจฉินท์(นางเอก) - *กล้าหาญ รักเดียวใจเดียว คือดิง เอาแต่ใจและไม่ยอมใคร โมรา - ซื่อ อ่อนไหวและอ่อนแอ ขาดความอดทน ชี้ขาด สร้อยสุดา(นางร้าย) - เจ้าเล่ห์เพทุบาย โหดเหี้ยม ไม่รู้จักกาลเทศะ
โสนน้อยเรือนงาม	วิจิตรจินดา(พระเอก) - *อวดตนมั่งมี กล้าหาญ ชอบช่วยเหลือผู้อื่น ชี้เกรงใจ แต่หุเบา ไม่สามารถระงับอารมณ์ตนเองได้ โสนน้อย(นางเอก) - *รู้จักการอกภัยไม่โกรธและอาฆาตพยาบาทใคร เมตตา กรุณา อวดตน อ่อนโยน รักเดียวใจเดียว กลุา(นางร้าย) - โหดร้าย ไม่มีความกตัญญู เจ้าเล่ห์ มากรักหลายใจ เห็นแก่ตัว
สังข์ศิลป์ชัย	สังข์ศิลป์ชัย(พระเอก) - เมตตากรุณา *ชอบช่วยเหลือผู้อื่น รู้จักอกภัย กล้าหาญ อวดตน กตัญญู อ่อนโยนและอัธยาศัยดี เฉลียวฉลาด ศรีสุพรรณ(นางเอก) - กล้าหาญ *เด็ดเดี่ยว เฉลียวฉลาด ทันคน ศรีสินท์(ตัวร้าย) - ฉลาดเกมโกง เจ้าเล่ห์ กลับกลอก ซื่อจ๋า ชอบหลอกใช้คนอื่น ไม่จริงใจ เนรคุณ โหดร้าย
ลูกสาวพระอาทิตย์	อนิรุท(พระเอก) - ชอบช่วยเหลือผู้อื่น ฉลาดรอบคอบ กล้าหาญ ทันคน ศรีสุริยา(นางเอก) - *เมตตากรุณาชอบช่วยเหลือผู้อื่น รู้จักอกภัย กล้าหาญ กตัญญู อวดตน อ่อนโยน หฤทัย - ฉลาด กล้าหาญ ทันคน คือดิง รักเพื่อน ไม่กลัวใคร เจ้าชายทังสี(ตัวร้าย) - เจ้าเล่ห์ขี้โกง เจ้าชู้ ไม่รักษาคำพูด ไม่จริงใจ

เรื่อง	อุปนิสัยที่โดดเด่นเป็นพิเศษ (*) ของพระเอกนางเอก ประกอบกับอุปนิสัยและบุคลิกลักษณะอื่น ๆ เปรียบเทียบกับตัวละครเด่นตัวอื่น
เจ้าชายค่อม	อินทรเทพ(พระเอก) -เมตตา* กรุณาช่วยเหลือผู้อื่น รู้จักถ้อย ไม่เอาชาติ พยาบาท โอบอ้อมอารี ไม่ถือตัว ฉลาด กล้าหาญอดทน พีชรินทร์(นางเอก) -*กล้าหาญเด็ดเดี่ยว เข้มแข็ง รักเดียวใจเดียว ใจกว้าง โอบอ้อมอารี อ่อนโยน เรียบร้อย อดทน จามรี -กล้าหาญเด็ดเดี่ยว ปากกล้าไม่กลัวใคร ตรงไปตรงมา อำมาตย์สุรสีห์(ตัวร้าย)-เจ้าเล่ห์เพทุบาย โหดเหี้ยม ใจสูง หลงตัวเอง ชี้ระแวง
อภินิหารทับทิมคำ	อ้ายคำ(พระเอก) -*กล้าหาญ เข้มมั่นในตนเอง ชี้เล่นไม่กลัวใคร อดทน ช่วยเหลือผู้อื่น ฉลาด ร่าเริง เอื้อยแพง(นางเอก) -*กล้าหาญ ฉลาด ร่าเริง อ่อนหวาน ตรงไปตรงมา ชี้อน พ่อมดกอมมู(ตัวร้าย) -ฉลาดแกมโกง เจ้าเล่ห์ โหดเหี้ยม โลกมาก แต่สติปัญญา ไม่ปกติ เจ้าผาแดง(ตัวร้าย) -โหดเหี้ยม ละโมบ ฉลาด ชี้ระแวง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 9 ตารางแสดงแบบแผนร่วมทางโครงสร้างเนื้อหาของละครโทรทัศน์จักร ๆ วงศ์ ๆ

เรื่อง	การกลับใจ การทดแทนบุญคุณ หรือเนรคุณ	การถูกหลอกลวงและการตกอยู่ภายใต้อำนาจของสิ่งชั่วร้าย
โมงป่า	- ท้าวกาลราษ อัครวิฆเนศวรราชและหลวราช กลับใจ เป็นมิตรกับภียทัตและนิลวดี - หิริญเทวีและภียราภกับตนเป็นคนดี	- หิริญเทวีหลอกทุกคนว่าลูกเป็นมนุษย์ - ภียทัตต้องมนตร์เสน่ห์ของหิริญเทวี - นิลวดีถูกท้าวกาลราษบังคับให้อภิเษกด้วย
จันทโครพ	- พญานาคกลับใจ เป็นมิตรกับจันทโครพ - อัครคิงสกรรมยอมเป็นทาสรับใช้ จันทวงศ์	- นางอัครหลอกทุกคนว่านางทั้งลูก - จันทโครพต้องมนตร์เสน่ห์ของสวริยสุดา - มุจลินท์ถูกนางอัครขังไว้ในหัวทวน
โสณน้อย เรือนงาม	- ท้ายจตุรพักตรกลับใจ เป็นมิตรกับ วิจิตรจินดา - กุลาเนรคุณโสณน้อย	- กุลาหลอกทุกคนว่าเป็นเจ้าหญิงโสณน้อย - นางกลารังแก ตบตีและต้องการฆ่า โสณน้อย
สังข์ศิลป์ชัย	- พญานาคกลับใจเป็นคนดี - ศรีสันต์ เหมันต์ สันตาเนรคุณ สังข์ศิลป์ชัยที่ช่วยเหลือ	- โหราหลอกท้าวสุทศราชว่าสังข์ศิลป์ชัย เป็นกาลกิณี - เกสรสมุทร สวริสพรหม ปทุมมาลย์และ สังข์ศิลป์ชัยถูกมเหสีทั้งสามและโอรส วางแผนทำร้าย
ลูกสาวพระอาทิตย์	- โจรป่า และกังวานกลับใจยอมติดตาม ศรีสุริยาที่ช่วยชีวิต - เจ้าชายเนื้อเก่า และดาวดิงค์ เนรคุณศรีสุริยาที่ช่วยชีวิต	- เจ้าชายทั้งสี่หลอกศรีสุริยาว่าจะช่วย หาของวิเศษ - หฤทัยและกังวานโคยมมนตรีของ คนเป่าขลุ่ย
เจ้าชายค่อม	- ต้าและปู่ ตบแทนอินทรเทพด้วยการ ติดตามรับใช้ - แม่มควาลูกกลับใจเป็นมิตรกับอินทรเทพ เพราะประทับใจในความดี	- เทพราชถูกมเหสีปิ่นมณีหลอกให้ตั้ง อำมาตย์สุริยศัพท์เป็นผู้สำเร็จราชการ - อินทรเทพถูกแม่มควาลูกทำให้หลังค่อม และไม่มีใครจำได้
อภินิหารทับทิมคำ	- อัครแคะยอมเป็นมิตรกับอ้ายคำ เพราะอ้ายคำให้อาหารและของเล่น	- พ่อมดกองมูหลอกเจ้าพาดงให้ไป เอากลองวิเศษ - เลื้อยแพงถูกพ่อมดสาปให้ตัวเล็ก

ตารางที่ 9 ตารางแสดงแบบแผนร่วมทางโครงสร้างเนื้อหาของละครโทรทัศน์จักร ๆ วงศ์ ๆ

เรื่อง	การแก้ไขให้พื้นอำนาจชั่วร้าย และการได้รับผลตอบแทนการกระทำ	การขัดแย้งภายในและระหว่างชนชั้น และภายในและระหว่างเมือง	
		ภายในชนชั้นและเมืองเดียวกัน *	ต่างชนชั้นแต่เมืองเดียวกัน *
โมงป่า	-นิลาดีใช้น้ำจากสระอินคาชกอนมนตรีให้ภัยทัต	ภายในชนชั้นและเมืองเดียวกัน *	ต่างชนชั้นแต่เมืองเดียวกัน *
	-ทุกคนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข หนีภัย- เทวีและภัยราฟกลับตนเป็นคนดี	ภายในชนชั้นแต่ต่างเมือง *	ต่างชนชั้นและต่างเมือง *
จันทโครพ	-จันทวงศ์เปิดเผยว่าสร้อยสุดาเป็นธิดา และฆ่านางธิดาตาย	*	-
	-นางธิดาและโมราดาตาย คนอื่นอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข	*	*
โสนน้อยเรือนงาม	-โสนน้อยกลับไปชุบตัวให้สาวยงามดั้งเดิม	*	-
	-นางกลาอ์ปลัดขันธ์เหมือนเดิมและถูกทั้งจนเป็นบ้า คนอื่นมีความสุข	*	*
สังข์ศิลป์ชัย	-สังข์ศิลป์ชัยและญาติช่วยปทุมมาลัยให้รอดชีวิตและหายคุ้มคลั่ง	*	*
	-แม่เหล็กทั้งสามและโอรสถูกเนรเทศไปโทราและคุมท้าวพรพรหมราชถูกประหาร	*	*
ลูกสาวพระอาทิตย์	-เทพบุตรดำ และภูติผี ผู้ช่วยของศรีสุริยานายหมด ยกเว้นหนุทัยและกั๊กวาน	-	-
	ศรีสุริยาแย่งโสมขาวพันปีได้	*	*

เรื่อง	การแก้ไขให้พ้นอำนาจชั่วคราว และการ ได้รับผลตอบแทนการกระทำ	การขัดแย้งภายในและระหว่างชั้น และภายในและระหว่างเมือง	
		ภายในชั้นชั้นและ เมืองเดียวกัน *	ต่างชั้นชั้นแต่เมือง เดียวกัน *
		ภายในชั้นชั้นแต่ต่าง เมือง *	ต่างชั้นชั้นและต่าง เมือง *
เจ้าชายค่อม	-อินทรเทพทำความดีครบ 108 ครั้ง จึง หายจากหลังค่อม ได้บัลลังก์คืนและอยู่ ร่วมกับพัชรินทร์กับจามรีอย่างมีความสุข ส่วนฝ่ายตรงข้ามตายหมด	*	*
		*	*
อภินิหารทับทิมดำ	-อ้ายคำเอาเลือดพอมดไปแก้คำสาปให้ เอื้อสแห่ง พ่อมดและเจ้าผางแดงตาย คนอื่น ๆ อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข	*	*
		-	*

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 9 ตารางแสดงแบบแผนร่วมทางโครงสร้างเนื้อหาของละครโทรทัศน์จักร ๆ วงศ์ ๆ

เรื่อง	การมีความสามารถในการสู้รบ เห็นได้จากการชิงคนรัก ของวิเศษ อำนาจและปราบสิ่งชั่วร้าย	การต้องออกจากบ้านเมือง
โม่งป่า	1 ชิงคนรัก 2 ป้องกันตนเองและช่วยเหลือผู้อื่น	- แสวงหาคู่ครอง - ถูกลักพาตัว - ตามผู้อื่นไป
จันทโครพ	1 ชิงคนรัก 2 ป้องกันตนเองและช่วยเหลือผู้อื่น	- ฝึกวิชา - ตามผู้อื่นไป
โสนน้อยเรือนงาม	1 ชิงคนรัก 2 ป้องกันตนเองและช่วยเหลือผู้อื่น	- เนรเทศ - ตามหาคนรัก
สังข์ศิลป์ชัย	1 ชิงอำนาจ 1 ป้องกันตนเองและช่วยเหลือผู้อื่น 2 ชิงคนรัก	- เนรเทศ - ตามหาอา - ถูกลักพาตัว
ลูกสาวพระอาทิตย์	1 ชิงของวิเศษ เพื่อสร้างความมั่นคง แห่งอำนาจ 2 ป้องกันตนเองและช่วยเหลือผู้อื่น	- ฝึกวิชา - ตามหาของมาช่วยเหลือคน - ตามผู้อื่นไป
เจ้าชายค่อม	1 ชิงอำนาจ 1 ป้องกันตนเองและช่วยเหลือผู้อื่น 2 ชิงคนรัก	- ฝึกวิชา - ตามหาคนที่ต้องการความ ช่วยเหลือ - หนีภัย
อกนิหารทับทิมคำ	1 ชิงอำนาจ 1 ป้องกันตนเองและช่วยเหลือผู้อื่น 2 ชิงของวิเศษ (เพื่อสร้างความ มั่นคงแห่งอำนาจ) 2 ชิงคนรัก	- ถูกลักพาตัว - หนีภัย

หมายเหตุ 1 เค่น

2 ทั่ว ๆ ไป

แบบแผนร่วมทางโครงสร้างเนื้อหาของละครโทรทัศน์จักร ๆ วงศ์ ๆ ข้างต้น แสดงถึงองค์ประกอบทางโครงสร้าง ซึ่งเป็น "สัญญาณ" ที่ใช้ในการถ่ายทอดอุดมการณ์เทวราชา และอุดมการณ์ธรรมราชา โดยการร้อยเรียงโครงสร้างเนื้อหา หรือสัญญาณเหล่านี้เข้าด้วยกัน ตามแบบแผนของละคร เพื่อสร้างตัวละคร โครงเรื่อง ความขัดแย้ง และจุดจบของตัวละคร ซึ่งเมื่อรวมกันแล้ว ก็คือการดำเนินเรื่องราวของละคร อันจะนำไปสู่การถ่ายทอดแก่นเรื่อง ที่กษัตริย์คือผู้ชนะ ซึ่งเป็นการตอกย้ำมายาคติเกี่ยวกับกษัตริย์ที่มีความศักดิ์สิทธิ์ และเป็นคนดีในที่สุด

แบบแผนร่วมทางโครงสร้างเนื้อหา ในเรื่องชาติกำเนิดของพระเอกนางเอก ซึ่งแสดงถึงสถานะที่สูงส่งกว่าบุคคลทั่วไป รูปลักษณ์ภายนอกที่งดงาม การสมรสกันในหมู่ชนชั้นกษัตริย์ข้ามวงศ์ และมีชายารองต่างชนชั้น หรือต่างเผ่าพันธุ์ การแสดงให้เห็นว่าพระเอกหรือนางเอกเป็นเทพหรือลูกของเทพ ซึ่งได้จากการบวงสรวงเทพเจ้า การมีอาวุธประจำตัวและของวิเศษ การมีชีวิตเป็นอมตะ สามารถแปลงร่างตนให้อยู่ในร่างอื่น การมีความสามารถเก่งกล้าในการสู้รบ รวมทั้งการเชื่อฟังหรือขัดคำสั่ง และการขัดแย้งระหว่างชนชั้น ทั้งหมดนี้เป็นสัญญาณที่แสดงให้เห็นว่า ชนชั้นกษัตริย์คือชนชั้นที่มีสถานะแตกต่างจากชนชั้นอื่น ๆ คือเป็นเทพเจ้า ที่ชนชั้นอื่นไม่สามารถเทียบเท่าได้ในทุก ๆ ด้าน และต้องเชื่อฟัง จงรักภักดี ไม่กระทำตนเป็นศัตรู เพราะถึงอย่างไรก็ไม่อาจเอาชนะได้

ส่วนแบบแผนร่วมทางโครงสร้างเนื้อหา ในเรื่องอุปนิสัยส่วนตัวที่เป็นคนดีของพระเอกนางเอก การมีมนุษยและอมมนุษย์คอยช่วยเหลือ และตอบแทนบุญคุณ แม้ว่าพระเอกนางเอกจะต้องตกกระท่าลำบาก จากการต้องออกจากบ้านเมือง ตกอยู่ภายใต้อำนาจของสิ่งชั่วร้าย และได้รับการแก้ไข และในที่สุดก็ได้รับผลตอบแทนการกระทำความดี ด้วยการมีความสุขหรือประสบความสำเร็จในตอนจบ เป็นสัญญาณที่แสดงให้เห็นถึง การเป็นคนดีมีคุณธรรมของชนชั้นกษัตริย์ ที่ได้รับการยอมรับและสนับสนุนจากชนชั้นอื่น ๆ รวมทั้งแสดงถึงแก่นเรื่อง ที่ว่า ชนชั้นกษัตริย์คือ ฝ่ายผู้มีธรรมที่จะชนะฝ่ายอธรรมในที่สุด

กล่าวได้ว่า แบบแผนร่วมทางโครงสร้างเนื้อหาของละครโทรทัศน์จักร ๆ วงศ์ ๆ แสดงให้เห็นอย่างเด่นชัดถึงการถ่ายทอดอุดมการณ์เทวราชาจาก "สัญลักษณ์" คือ การมีของวิเศษและอาวุธประจำตัว รูปลักษณ์ภายนอก การมีชีวิตเป็นอมตะ และการมีความสามารถในการรบ รวมทั้งอุดมการณ์ธรรมราชาจาก "สัญลักษณ์" คือ การมีอุปนิสัยที่แสดงว่าเป็นคนดี และอุปนิสัยที่โดดเด่นเป็นพิเศษซึ่งแสดงว่าเป็นคนดีเลิศ ผู้วิจัยใช้แบบแผนเหล่านี้เป็นเกณฑ์ในการวิเคราะห์กระบวนการถ่ายทอดอุดมการณ์ทางการเมืองของระบอบราชาธิปไตยทั้งสอง โดยผ่านเทคนิคการนำเสนอทางโทรทัศน์ของละครโทรทัศน์จักร ๆ วงศ์ ๆ อันได้แก่ เทคนิคภาพ แสง สี เสียงดนตรีและเสียงประกอบ และคำพูด คำบรรยาย ซึ่งรายละเอียดนั้นอยู่ในบทต่อไป

กล่าวโดยสรุป จากการวิเคราะห์โครงสร้างเนื้อหาของละครโทรทัศน์จักร ๆ วงศ์ ๆ ในบทนี้ ทำให้เห็นถึง แบบแผนของละคร อันได้แก่ การแบ่งกลุ่มตัวละครออกเป็นฝ่ายดี ฝ่ายชั่ว และฝ่ายเป็นกลาง การปรับเปลี่ยนรายละเอียดในเรื่องเพื่อดึงดูดความสนใจจากกลุ่มเป้าหมาย เช่น การเพิ่มตัวละครเด็ก การใช้โครงเรื่องย่อย ที่เป็นเรื่องความรัก ในการดำเนินเรื่องควบคู่ไปกับโครงเรื่องหลัก ที่เป็นเรื่องการสู้รบ เพื่อตอกย้ำมายาคติที่ว่า พระเอกนางเอกซึ่งเป็นชนชั้นกษัตริย์จะเป็นฝ่ายดีที่สามารถเอาชนะฝ่ายชั่ว อันนำไปสู่อุดมการณ์ราชาธิปไตย ซึ่งเห็นได้ชัดจากจุดจบของตัวละคร ที่กษัตริย์คือผู้มีชัยชนะเหนือศัตรูต่างชนชั้น และต่างเมืองเสมอ จึงสามารถสืบสันตติวงศ์ และสืบทอดการปกครองในระบอบราชาธิปไตยต่อไป

จากการวิเคราะห์ ยังแสดงให้เห็น ความสัมพันธ์ในแนวตั้งระหว่างกษัตริย์และผู้ใต้ปกครอง ที่สะท้อนถึงลักษณะการปกครองระบอบราชาธิปไตยอย่างเด่นชัด นอกจากนี้การที่ละครโทรทัศน์จักร ๆ วงศ์ ๆ มีการใช้เทคนิคภาพ แสง สี เสียง ซึ่งได้รับอิทธิพลจากต่างประเทศในการถ่ายทอดเรื่องราว ก็เป็นส่วนสำคัญที่ช่วยสร้างความตื่นเต้นสนุกสนาน อันจะทำให้การถ่ายทอดอุดมการณ์เข้าถึงผู้ชมมากยิ่งขึ้น